

Noget om nogle af Varde Skovbogades gamle gårde, som måtte forsvinde

Af fhv. overlærer Evald Larsen, Varde

»Den rejsende, der ved begyndelsen af det 19. århundrede ved sommertid agede sønder ind imod Varde, fik et tarveligt indtryk af byen. Egnen var tør og træløs, vejen sandet og lav, og de høje flodpæle, der omgav den, vidnede om, at byens sydlige del til tider var omflydt af det nære Vesterhavs brusende vande. Kun de grønne engdrag, der fulgte åens løb, så langt øjet kunne række, livede lidt op i det triste landskab.

Byen ligger på en bakke, der falder stærkt mod syd, som gør, at husrækkerne, set fra bakkens fod, højner sig og synes større, end de i virkeligheden er. Røde tegl titter frem mellem stråtagene, og nær bakkekammen knejser et stort, stærkt stenhus, som hæver sit røde tag højt over gadens andre huse og synes at være det eneste våningshus af anseelse, byen ejer.

Nået frem ad broen, som fører over åløbet, møder den rejsende toldkordonen, der omringer byen, og de grønklædte toldere, som han først må se at blive færdig med, og drager så ind og op ad Skovbogaden - den nuværende Storegade - forbi den anselige Tranbergske brænderigård og videre frem mod det store stenhus med den høje stentrappe med jernbalustre og den af rhinlandsk sandsten byggede portal, hvorover Fugl Fønix hæver sig - - «

Med disse ord indleder litteraten Ludvig Murtfeldt (1838-1920) et af sine mange »kulturbilleder« eller historiske skitser, som sammenfattedes under overskriften »Det Varde, som forsvinder«.

Det »store, stærke stenhus« er jo Den Kampmannske Gård, købmandsgården på hjørnet af Skovbogade og Kræmmergade, opført af Hans Wolff Øllgaard efter branden 1779 i

stedet for den gård på samme sted, som hans fader, Rasmus Øllgaard, havde ejet og beboet til sin død 1770. Over døren læses på latin: Genoplivet af asken 1781. En af de senere ejere, Hack Kampmann, som i 1797 fik skøde på gården, og efter hvem den siden har haft navn, ombyggede bl.a. forhuset, men han lod indskriftstavlen forblive, muligvis af hensyn til Hans Wolff Øllgaard, som levede og virkede i Varde til sin død 1829.

Forskellige forordninger om, at borgerne skulle tække deres huse med sten i stedet for med strå, frugtede kun lidt, og det oplyses, at endnu i 1792 var stadig 85 huse i Varde strå-tækte. Derfor blev branden i Nørregade og tilstødende gader i 1821 så omfangsrig. Der brændte 66 gårde og huse.

Når Murtfeldt lader »røde tegl titte frem mellem stråtagene« ved besøg i Skovbogade i begyndelsen af det 19. årh., er det ikke i den nedre del af gaden, Sønder-Skovbogade.

Af brandtaksationsprotokollen fra 1818 fremgår det, at der da er en halv snes gårde i Skovbogade, som helt eller delvis har stråtag. Det er øverst i gaden og især på den østre side.

Der skal i det følgende skrives et og andet om »det Varde, som forsvandt«, nærmere bestemt om rækken af gårde på Skovbogades østlige side, fra Arnbjerggade til Østergadehjørnet, som i 1933 og følgende år måtte falde, for at gaden kunne blive en bredere færdselsåre. - Ved en byrådsbeslutning i juli 1894 ændredes gadenavnet Skovbogade til Storegade.

Af kildemateriale kan foruden Lindberg Nielsens *Varde bys historie* (1942) nævnes forskellige arkivalier i Varde byhistoriske arkiv: kopier af kirkebøger og folketællingslister, samlingen af Murtfeldts avisartikler, opklæbet i hæfter, samt Lindberg Nielsens efterladte papirer. - Han døde i 1973 som landsarkivar i Odense.

Lindberg Nielsens udskrifter af Varde skøde- og panteprotokoller angående Tranbergs købmands- og brænderigård -

den af Murtfeldt i indledningen nævnte - går tilbage til 1680-erne.

Af særlig interesse er følgende: 3. juni 1780 får købmand Frederik Westesen skøde af sin broder i Lyhne kro på dennes »afbrændte gård, beliggende i Skovbogade imellem Mads Andreassen på den nørre og ud til engen og Varde Bro på den sydre side, tilligemed den derved liggende eng, Bleghauge kaldet, samt brandhjælp. Købesum 1.300 rdl.«

Frederik Westesen (1751-1787) var gift med Maren Jensdatter. Han døde kun 36 år gammel, og hun giftede sig 1790 med Jørgen Tranberg, købmand og tobaksfabrikant. Ved folketællingen 1801 er han 38 år, og hun er 50. Foruden en søn, Knud Westesen, og 2 døtre af hendes 1. ægteskab er der 3 børn af 2. ægteskab: Frederik, Andrea og Andreas Peter Tranberg på henholdsvis 9, 7 og 5 år. Og der er 11 tjenestefolk!

Brandtaksationen 1818 omfatter foruden forhuset på 22 fag et tværhus, 20 fag, og 4 sidehuse med pakhuse, lade og stalde. I sidebygningen mod Arnbjerggade var der tobaksfabrik.

Købmand Tranberg havde i almindelighed en halv snes heste til den tids megen transport af varer på hestekøretøjer. - Forsikringssummen var 9.740 rdl.

9. januar 1823 fik Andreas Peter Tranberg af faderen, Jørgen Tranberg, udstedt skøde på gården tilligemed samtlige til tobaksfabrikken hørende redskaber samt en sønder for gården beliggende eng, der strækker sig til åen og grænser på østre side til den såkaldte gamle mølleå. Købesum 4.000 rdl.

10. januar 1823, altså dagen efter skødeudstedelsen, holdt A. P. Tranberg bryllup med købmandsdatteren fra den Schultzske gård på Torvet, Andrea Schultz, født 11. oktober 1800 i Varde.

A. P. Tranberg døde i dec. 1831, så ved folketællingen 1834 er Andrea Tranberg opført som købmandsenke, og hun

har 5 børn i alderen 3 til 11 år. Som medhjælper har hun handelsbetjent Christian Hendrik Friedel, 31 år, ugift. Og der er navne på 10 »tjenestetyende«.

Enken giftede sig o. 1835 med købmand Eduard Hoffmann, født 1802. En søn, August Hoffmann, fødtes 1836.

Ved brandtaksationen 1847 er Eduard Hoffmann endnu ejer af gård nr. 134, men ved taksationen 10 år senere er den udstykket i 3 ejendomme. Som ejere af disse er anført toldbetjent Neidhardt, amtsstuefuldmægtig S. Michaelsen og redaktør Helms.

Her skal indskydes, at købstæderne i Danmark fik tvungen brandforsikring i året 1761, og taksationsnumrene i protokollerne benyttedes senere som angivelser ved køb og salg af købstadsbygninger. Men ved omtakseringer forandredes disse numre. Således fik ejendommene i Varde nye numre i 1857, og de gjaldt til o. 1884, da vi fik de matrikel-nr., som stadig er gældende, og som kan ses i den af Varde kommune udgivne Bevaringsplan og registrant 1976 og i Varde vejviser 1977.

Om nabogården, nr. 130, senere nr. 36, sidst matr.-nr. 150, haves ikke mange oplysninger i byarkivet. Den er med et forhus på 11 fag af langt mindre format, vurderet i 1818 til 3490 rdl., og den ejedes fra o. 1820 af kobbersmedemester Christen Gotfredsen (1790-1874). Ved tællingen 1834 anføres, at Gotfredsen også er brandkaptajn. Hans hustru er 40 år, og der er 2 sønner, 14 og 4 år. Gotfredsens svigerfar, 74 år, bor hos dem på aftægt.

Kobbersmeden, vistnok den eneste i Varde, var 1841-43 formand for borgerrepræsentanterne i Varde. - Lindberg Nielsen har i en fodnote s. 108 i byhistorien en lille, morsom historie om Gotfredsen, som o. 1840 blev kaldt til et engelsk krigsskib på Hjerting Red for at udføre en reparation. Han tog af sted iført sin prangende brandkaptajnsuniform med store forgyldte epauletter. Da chefen på krigsskibet så den fine uniform, antog han Gotfredsen for at være en højere-

stående dansk søofficer, hvorfor han straks gav befaling til mandskabet på skibet om at stille op til parade! - Uniformen hænger den dag i dag til skue på Varde Museum. - Gotfredsen solgte o. 1850 sin gård til guldsmed Lundt.

Den næste gård opefter i gaden, »Byfogedgården«, var i Jørgen Tranbergs tid en del af hans store bygningskompleks, det samme gjaldt vist også Gotfredsens gård.

Den første i rækken af 4 byfogeder, som boede her, var Wedel-Heinen. Han afløste den i 1827 afdøde byfoged Haagen von Astrup, som boede i Nørregade i en ret stor gård, der senere blev »Engelskslagterens gård«. Andreas Claus Wedel-Heinen, nys udnævnt kammerjunker, foretrak at flytte ind i den Schultzske gård på Torvet. Han havde før 1827 været sekretær i højesteret i København, og hans hustru, Elisabeth von Krogh, havde været hofdame. De havde stort tjenerskab og kørte i karet, byens eneste, med forspand, og forholdene i gården på Torvet blev for trange, så allerede i 1829 flyttedes der ind i gård nr. 127 i Skovbogade. - Wedel-Heinen fik først skøde på gården i aug. 1836. Sælgerne var H. P. Forum og Knud Christensen, begge købmænd.

En stor have stødte op til Arnbjerg, der dengang var en nøgen sandbanke, og byfogedparret fik den tanke at søge denne beplantet. I en »historisk skitse« om Lystanlægget Arnbjerg gør Murtfeldt rede for tankens realisering. Forinden Wedel-Heinen ville indstille sagen til stiftamtets resolution, udbad han sig 15. april 1829 de eligerede borgeres (byrådets) gode betænkning. Og disse »havde i ingen henseende noget at erindre imod højvelbårne hr. kammerjunker v. Wedel-Heinens forehavende at anlægge et skov anlæg på Arnbjerg«.

Stiftamtets tilladelse lod ikke længe vente på sig, og arbejdet sattes i værk med byfogeden og hans hustru som drivende kræfter, bl.a. assisteret af gartner Niels Hansen, der boede på Torvet.

I 1930 rejstes i anlægget en mindesten med indskrift forfattet af lærer L. Emil Christensen:

1829-1929

BYFOGED WED. EL-HEINEN OG
HUSTRU ELISABETH TIL MINDE

*Arnbjerg volde, nøgne, golde
fik I lykke til at smykke.
I en fattig tid I med id, mod og tro
her fik træer til at gro.*

Rejst af borgere i Varde.

Byfoged Wedel-Heinen forflyttedes i 1842 til Middelfart, men forinden havde byfogedparret den 24. juli haft æren af et kongebesøg, da Christian den Ottende var på Jyllands-rejse. Der var taffel i byfogedgården, hvor kongen og hans følge overnattede, inden rejsen fortsattes til Ribe.

De følgende ejere af gården var byfoged Theodor Quistgaard (1842-47) og byfoged Olaf Stephani Stephensen (1847-1854).

Ved folketælling 1. februar 1860 er som ejer af Skovboga-
de nr. 127 anført Jens Albrecht Frederik Bagger, byfoged i
Varde og herredsfoged i Øster og Vester herreder, 40 år, født
i København. Hans hustru, Marie Jensine Bagger er 32 år,
født i Holstebro. Der er en datter på 7 år og tvillingdøtre, 2
år gamle. Endvidere Anton Marinus Lunøe, 38 år, født i Løg-
stør, ugift, fuldmægtig, samt barne-, stue- og køkkenpige.

10 år senere er i stedet for Lunøe kommet Hans Andresen,
22 år, ugift, født i Odden på Fanø, fuldmægtig. Denne unge
mand, som kun havde nydt almindelig skolegang på Fanø,
blev 1. marts 1862 kontorist hos byskriver i Varde og herreds-
skriver i Øster og Vester herreder, cancelliråd T. Smith, der
boede på Gjellerupholm, men havde embedskontor i præste-
gården ved Torvet (hvor nu Hotel Varde ligger).

Da Schmidt tog sin afsked 1. oktober 1863, forenedes hans
embeder med byfoged Baggers, og Andresen overflyttedes på

Smiths anbefaling til Baggers kontor. Familien Bagger optog ham med stor elskværdighed i deres hjem, der blev sørget for privat undervisning, så Andresen i 1865 kunne tage præliminæreksamen ved Universitetet. Hele året 1868 havde han orlov, så han i København kunne forberede sig til dansk juridisk eksamen. Februar 1869 vendte Hans Andresen hjem til Varde som examinatus juris, ganske vist kun med en 2. karakter, men han blev nu 3. fuldmægtig på kontoret. Fuldmægtig Lunøe nedsatte sig i 1876 som sagfører, og Andresen blev 1. fuldmægtig hos Bagger.

Herredsfuldmægtig og cancelliråd H. Andresen blev i 1922 ridder af Dannebrog og forfattede i den anledning en levnedberetning til ordenskapitlet, og denne beretning er trykt i Fra Ribe amt 1952, side 41-59. Hans datter, Helga Elisabeth Høier, skrev i Fra Ribe amt 1970, side 447-460, om barndommen i Varde i halvfémserne.

Byfoged Bagger tog 1880 - efter 26 år i embedet - sin afsked på grund af svagelighed. Hans efterfølger, byfoged Lendrop, ønskede ikke at overtage gården, som solgtes til anden side.

Ved ejendomsvurdering 1904 var manufakturhandler I. N. Iversen ejer af »byfogedgården«, i 1932 var det læderhandler H. Pallesen.

Omtalen af »Asylgården« gemmes lidt, og vi fortsætter med gård nr. 124. En af ejerne var provst Jens Beck, som var sognepræst i Varde 1795-1815. Han afløste i embedet Christian Carl Brorson, biskop Hans Adolf Brorsons søn, død 1795, og fik skøde på ejendommen i Skovbogade 17. juni 1796. - Der var dengang ingen embedsbolig til præsten i Varde. Christian Carl Brorson havde 1786 købt gården ved Torvet - nævnt ovenfor - og efter hans død overgik den til svogeren, byfoged Fogtmann.

Efter Jens Becks afgang fik købmand Isak Cohn i 1816 skøde på nr. 124, og den videresolgtes i 1827 til Rudolph Ludvig Murtfeldt, f. 1784 i Hessen, militærkirurg i udlandet og til

sidst i Danmark. Han blev distriktskirurg i Varde 1. maj 1822 og krigsråd 16. juni samme år.

Ribe amts sygehus i Varde blev oprettet 1794. Det var kun en lille bygning på det østlige hjørne af Lundgade og Østergade og udelukkende beregnet til veneriske patienter. Det fik en tilbygning i 1827 og blev nu også åbnet for patienter med andre sygdomme.

I den af kong Frederik den Sjette under 1. maj 1822 givne bestalling skal Murtfeldt være »Distriktskirurg i Vor Kjøbstad Varde og ved sammes Hospital saavel som i Vester, Øster, Nørre samt Skads Herreder i Ribe Amt i Vort Land Nørrejyl-land«.

Efter indrettelsen af den medicinsk-kirurgiske embedseksamen i 1838 fik embedslægen efter 1840 titlen distriktslæge.

I mindet om barndomsårene i krigsrådets gård skriver Ludvig Murtfeldt (født 1838) i begyndelsen af den lange artikelserie om den store brand 1821: »Ærede læsere af yngre slægter, som ikke kender mig, bedes lægge mærke til, at jeg som embedslæge, krigsråd Murtfeldts søn kom meget i berøring med store og små bønder, sigøjnere, skøjere, tatere og andet omstrefjende folk, der indbragtes i lægens gård på Storegade overfor den Kampmannske gård - og jeg således allerede for to menneskealdre siden fik lejlighed til at øse ikke mindst af folkemund, men også ved menneske- og arkivstudier, således, at hvad jeg fortæller er godt funderet«.

Distriktslæge og krigsråd Murtfeldt døde 7. marts 1851 af vattersot, 62 år gammel og enkemand, melder kirkebogen. Og da var sønnen altså kun 13 år gammel. Han blev konfirmeret i Varde kirke 3. april 1853.

Købmand Reck Thomsen (1827-1893) fik 2. juli 1855 skøde på gården, som var købmandsgård i mere end 35 år.

I den næste gård, nr. 123, havde den tidligere nævnte handelsbetjent C. H. Friedel etableret sig som købmand i slutningen af 1830-erne. Gården blev postgård i 1846, da Friedel solgte til postmester Peter Rostrup, som var postmester i Varde 1837-1865.

På et kort over Varde købstad 1858 (byhistorien s. 174) er postgården i Skovbogade afsat som en af de få navngivne bygninger.

Rostrup er ved folketællingen 1860 betitlet kammerråd og postmester, 58 år, født i Ulsted sogn, Ålborg amt, og hans kone, Edel Marie Rostrup, 41 år, er født i Nebel sogn. De har 7 børn i alderen 1 til 18 år, 2 sønner og 5 døtre. På stedet bor også en 39-årig postfuldmægtig Schaltz samt tjenestekarl og 2 tjenestepiger.

Ved folketællingen 1870 bor Rostrup endnu i Postgården som pensioneret postmester med den 17 år yngre hustru og 5 børn, men først på året 1874 sælger han ejendommen til seldmagermester P. Tarp.

Hvor postekspeditionen foregik efter 1865, vil senere blive overvejet.

Den næste gård, nr. 120, ud for Kræmmergade, ejedes ved brandtaksationen i 1808 af købmand Peter Hansen, og der var 10 fag forhus, 9 fag tværhus og 14 fag sidehus, forsikret for 2.530 rbd.

Omkring 1850 er købmand Thomas Clausen ejer, senere blev landmand L. Clausen ejer, og det formodes, at denne engang i 1860-erne har nedrevet bygningerne og nyopført en toetagers ejendom, som omkring 1870 var en af de mest præsentable i Skovbogade. Som lejere boede da på 1. sal så prominente personer som prokurator Bloch og toldforvalter v. Castonier. I stueetagen drev konditor C. Sørensen forretning.

Boghandler N. O. M. Nielsen, som i december 1858 havde begyndt forretning højere oppe i gaden (nuværende Storegade 53), overtog senere L. Clausens ejendom og flyttede boghandelen dertil.

En søn, Vilhelm Nielsen, afløste faderen som boghandler, og ved skøde af 16. april 1917 solgte han ejendommen til boghandler P. Winther, som var ejer i mere end 30 år, indtil han i foråret 1948 solgte til Varde kommune.

Her kan indskydes, at der 3. oktober 1923 tinglystes en

Fotografi fra o. 1900. Til venstre N. O. M. Niensens boghandel. Den næste ejendom er sadelmager Tarps, tidligere Postgården. Til højre Den Kampmannske Gård.

lejekontrakt til boghandler Ebbe Jensen Clausen angående lokaler i mtr.-nr. 155. I 1925 lejede også Handelsbanken lokaler i samme ejendom.

Ejendommen nr. 24 i Storegade, købt af kommunen i 1948, blev først nedrevet en halv snes år senere, og den rydede grund blev en del af Skanseanlægget.

Storegade nr. 26, på Østergade-hjørnet, var i mangfoldige år en stor og betydelig købmandsgård. Ved ejendomsvurderingen 1904, da den ejedes af købmand T. C. Vindfeld, var grundarealet 3622 kvadratalen, heraf bebygget ikke mindre end 2554 kvadratalen. Tilsvarende havde boghandleren i nr. 24 2124 kvadratalen med 982 bebyggede kvadratalen.

Blandt Vindfelds efterfølgere var købmændene Hjalmar Bjelke og Chr. Lyngbye. Købmand A. Madsen solgte i 1936 til Varde kommune, som efter en trafikulykke i 1934 i Østergade, hvorved en kone af en lastbil blev rullet til døde op ad en husfacade, havde begyndt en udvidelse af gaden ved at trække den sydlige husrække tilbage.

Efter maleri på Varde Museum. Parti fra købmand Vindfeldts gård, malet 1903 af Regnar Bjelke, hvis broder, Hjalmar Bjelke, senere blev ejer af gården.

Nedrivelsen af Madsens ejendom gav selvsagt meget forbedrede oversigtsforhold på hjørnet Storegade-Østergade.

Af købmændene på dette hjørne var i 1800-tallet Søren Thomsen nok en af de mest kendte. Han hørte til en slægt, som inden for handelen har spillet en meget betydelig rolle. Søren Thomsen var medstifter af Varde Bank, han var i dens første bestyrelse og var den første bogholder og kasserer, og Varde Banks første lokale var et værelse i købmandsgården, hvortil der var adgang gennem butikken og købmandens dagligstue.

Det skal her nævnes, at Rostrups postgård, senere P. Tarps, i 1941 blev overtaget af isenkræmmer Chr. Blinkenberg. Efter ekspropriation 1950 fik Varde kommune skøde på denne ejendom, mtr.-nr. 154. - Dette nr. udgik af matriklen og inddrogtes under nr. 153.

Ejendommen syd for, engang Murtfeldts, ejedes omkring 1900 af købmand Johs. Feddersen. Det var en stor og travl

Et hverdagsbillede fra Johs. Feddersens købmandsgård o. 1880.

købmandsgård med et grundareal på over 5000 kvadratalen. Dens ejer fra 1930 til 1942 var materialist Th. Thorbøll. Sidstnævnte år solgte også han til kommunen til nedrivning.

Men nu til asylgården, senere »Den Rosenørnske Legatstiftelse«, som måtte vige for det i 1934 ibrugtagne nye posthus.

Ved brandtaksationen 1847 ejes gården nr. 126 på Skovbo-gade af cancelliråd, by- og herredsskriver Jørgen Chr. Landt, byskriver i Varde 1840-52. Senere ejer er kammerjunker, herredsfoged i Skads C. P. T. Rosenørn, som i 1861, da han arvede Nørholm, solgte gården til sin slægtning og afløser i embedet i Skads, herredsfoged Axel Rosenørn. Efter en usædvanlig lang embedstid døde Axel Rosenørn i 1891.

Uddrag af skøde, tinglæst på retsdagen den 22. juni 1891: Stud. mag. Carl Gustav Rosenørn, for tiden i Varde, sælger og skøder til slagter Carl Peter Knutzen i Varde den min fader, afdøde herredsfoged i Skads herred, Axel Rosenørn i Varde, hvis bo jeg som eneste myndig arving har overtaget, iflg. skjøde tinglæst 19. august 1861, tilhørende tæt udenfor Varde kjøbstads Østerport beliggende agerlod, matr.-nr. 138a af Varde kjøbstads markjorder - Kjøbesum 5.500 kr.

På nåvnte »agerlod« ligger i dag 6 ejendomme, nemlig Lundvej nr. 19, 21, 23, 25, 27 og 29.

Endvidere solgte Carl Gustav Rosenørn ved et skøde, også tinglæst den 22. juni 1891, den hans fader tilhørende gård i Skovbogade til stamhusbesidderinde, frøken Ingeborg Kristiane Rosenørn Teilmann til Nørholm. - Købesummen var 25.000 kr.

Frøken Rosenørn Teilmann ønskede nu at udstykke ejendommen, således at gården med et stykke have anvendtes som børneasyl, medens hun selv beholdt ca. halvdelen af grunden som have, og inden en måned efter købet af matr.-nr. 152 forelå den 19. juni 1891 indenrigsministeriets approbation på udstykningen.

Asylgården, matr.-nr. 152b blev skyldsat for hartkorn 2 fdk. $\frac{1}{2}$ album, haveparcellen, matr.-nr. 152a, for 2 fdk. $\frac{1}{4}$ album.

Ved ejendomsvurdering i 1904 har Asylgården et grundareal på 6390 kvadratalen, heraf bebygget 875 kvadratalen, og er vurderet til 20.000 kr.

Sidst i august 1891 holdtes konstituerende møde i Varde børneasyl. På den foreløbige komité's vegne afgav provst Obelitz beretning om sagen og meddelte bl.a., at der var tegnet årlige bidrag af ca. 700 kr. og én gang for alle, navnlig til lokalernes montering, ca. 870 kr. Årsudgifterne ventes at ville andrage ca. 1.000 kr., og asylet er beregnet på ca. 50 børn. Et udkast til love fremlagdes og vedtoges efter en kort diskussion med nogle uvæsentlige ændringer.

Efter lovene vedbliver den foreløbige komité at fungere og supplerer sig selv ved medlemmers afgang. Derhos indsattes en bestyrelse, bestående af 4 damer, som vælges af asylkomiteen, og 3 herrer, der vælges af generalforsamlingen. Valgt blev fruene Kietz, Larsen, Olsen og Hein samt provst Obelitz, lærer Marke og købmand Rødgaard.

Købmand J. W. Palludan fungerer efter frøken Rosenørns ønske som kasserer, så længe han ser sig i stand til at bestride

posten. Frøken Rosenørn Teilmann, som var til stede ved generalforsamlingen, er stiftelsens protektrice.

Asylet tænktes åbnet til november, og der søgtes en asylmoder og en medhjælper.

21. september 1891 tinglystes følgende gavebrev:

Underskrevne stamhusbesidderinde Ingeborg Kristiane Rosenørn Teilmann til stamhuset Nørholm skjænker herved, i taknemligt minde om mit eget gode barndomshjem på dette sted, den mig ifølge skjøde, tinglæst 22. juni d.å. tilhørende gård på Skovbogade i Varde til det den 27. august d.å. stiftede »Varde Asylselskab« for at anvendes til et børneasyl.

Nævnte gård er, efter at et stykke havejord, som ikke er indbefattet under nærværende overdragelse, er fraskilt, nu ifølge indenrigsministeriets udstykningsapprobation af 19. juni d.å. skyldsæt under matr.-nr. 152b, Varde bygrunde, for hartkorn 2 fkr. $\frac{1}{2}$ album og består af denne grund med derpå værende bygninger, brandforsikring nr. 60, samt gårdsplads og have med den derunder indtagne såkaldte Walthers Toft (undtagen fornævnte del deraf, som nu er skyldsæt under matr.-nr. 152a, Varde bygrund, for hartkorn 2 fkr. $\frac{1}{4}$ album) og medfølger bygningernes mur- og nagelfaste tilbehør, deriblandt kakkellovne, komfur og grubekjedel og ejendommens øvrige rette tilliggende og tilhørende i enhver henseende.

Til denne overdragelse knytter jeg følgende bestemmelser, som stedse skulle overholdes, i hvilken henseende dette gavebrev tillige bliver at tinglæse som bekræftelse på ejendommen, nemlig

1. Asylet er bestemt for mindre børn af ubemidlede forældre i Varde by og på dens grund. Om asyllets virksomhed og drift indeholdes nærmere bestemmelser i de for Asylselskabet ved stiftelsen vedtagne love.

2. Grunden med tilhørende stykke have er bundet til asylet og intet deraf må frasælges. Asylselskabet er uberettiget

til at behæfte ejendommen eller optage lån i samme undtagen til bygningernes fornyelse, udvidelse eller gjenopførelse efter eventuel ildsvåde og kun efter bestyrelsens enstemmige beslutning. Skulle asyllets virksomhed enten af mangel på bidrag til asyllets beståen eller på grund af uvilje hos beboerne til at benytte asylet eller nogensomhelst anden grund være standset i 2 på hinanden følgende år, skal selskabet ophæves og ejendommen med dets øvrige eventuelle formue anvendes i velgjørende øjemed efter bestyrelsens nærmere bestemmelse, helst til en fribolig for gamle fattige folk, dog at der til anvendelsen udkræves indenrigsministeriets samtykke. I min levetid kan dog ingen disposition eller behæftelse foretages eller noget lån stiftes i ejendommen uden min godkendelse.

3. Så længe det nuværende hus står, skal de to største værelser - stuen længst mod nord i forhuset med 3 fag vinduer og den i fløien mod vest værende stue nærmest forhuset - benyttes til børnene, ligeledes skal haven være til, at børnene der kan lege og færdes, og den må ikke udlejes eller fraskilles asylet.

4. Den sammentrådte asylkomité, bestående af 15 damer, skal være konstant og ved indtrædende vakance supplere sig selv. De 4 damer, som foruden 3 herrer skulle være bestyrelsen for asylet, skulle vælges ud af asylkomiteens medlemmer. Hr. købmand J. W. Palludan i Varde, der velvilligst er gået ind på min opfordring til at være asylselskabets kasserer, og der som sådan er medlem af bestyrelsen, vedbliver at være dette, sålænge han ikke selv ønsker at fratræde.

5. Som protektrice for asylet tilkommer mig den med denne benævnelse forbundne ret til at stadfæste de af bestyrelsen trufne valg af asylmoder, så at denne plads ikke kan blive bortgivet uden mit samtykke i bestyrelsens valg.

6. Der forbeholdes mig, sålænge jeg måtte ønske det, 2 værelser til afbenyttelse mod et særligt vederlag af 100 kr., i dette hus de 2 værelser i den sydligste gavlf af forhuset, hvoraf det ene er til gaden og det andet til gården.

7. Jeg forbeholder mig for min besiddelsestid som ejer af haveparcellen matr.-nr. 152a, Varde bygrund, fri og uhindret færdsel af enhver art til og fra samme gennem asyllets gård og have.

På disse vilkår skjænker samt skjøder og overdrager jeg således herved den foran beskrevne gård matr.-nr. 152b, Varde bygrund, til »Varde Asylselskab« til ejendom med de herligheder, rettigheder, pligter og byrder, hvormed den har tilhørt mig ifølge mit fornævnte skjøde, hvorved navnlig bemærkes, at der den 15. december 1862 er tinglæst en deklaration angående et pakhús og en brandmur, og at ejendommen alene skal holde hegn efter ældre skjøder, samt at der af toften svares årlig afgift til byens kasse.

Ejendommen er overgivet asylselskabet, der svarer alle på samme nu og fremtidigt hvilende skatter, afgifter, brandpenge og andre præstationer. Ejendommens værdi ansættes til 25.000 kr., skriver fem og tyve tusinde kroner. - Om stempepenge -

Til bekræftelse under min hånd og segl.

Nørholm, den 17. september 1891.

I. K. Rosenørn Teilmann.

Et lille indblik i Asyllets økonomiske forhold giver en notits i Ribe Amts-Tidende den 20. august 1909:

»Varde Asyl afholdt onsdag aften på Hotel Dania sin årlige generalforsamling, hvortil der som sædvanlig var mødt ganske få.

Kassereren, direktør Madsen, aflagde regnskabet, der balancerede med 2.402 kr. 51 øre. Kassebeholdningen var ved årets begyndelse 927 kr. 77 øre og ved årets udgang 540 kr. 28 øre.

Udgifterne beløber sig ialt til 1.862 kr. 23 øre. Deraf er bestyrerindens løn 500 kr. og medhjælperindens løn 360 kr. Til vandværket er betalt 131 kr. 43 øre, og restbeløbet for kloak var 84 kr. 05 øre. Ellers er de væsentligste udgifter: til

brændsel ca. 100 kr., gasforbrug 95 kr. og daglig mælk til børnene 85 kr. Der har desuden været en del vedligeholdelsesudgifter på bygningen.

Af indtægter kan nævnes: tilskud fra kommunen 400 kr., fra Sparekassen 350 kr., årsbidrag fra frk. Rosenørn Teilmann 100 kr., indsamlede bidrag fra forskellige borgere i Varde 336 kr., gaver fra bankdirektør A. Harck 60 kr., husleje 200 kr., indvundne renter 21 kr. 79 øre samt overskud fra skolebørnenes fastelavnsløjer 1 kr. 95 øre.

Derefter foretoges bestyrelsesvalg -«

På en generalforsamling i asylselskabet den 25. august 1911 blev det besluttet at standse asylvirksomheden den 1. februar 1912.

Asylselskabets bestyrelse overdrog derefter i fuld forståelse med frøken Rosenørn Teilmann ejendommen til »Den Rosenørnske Legatstiftelse«. Dokumenterne herom er tinglyst den 7. oktober 1912.

Ved gavebrev af 17. september 1891, tinglæst 21. s. m., har stamhusbesidderinde frøken Ingeborg Kristiane Rosenørn med tilnavn Teilmann til stamhuset Nørholm skænket og tilskødet det den 27. august s. å. stiftede »Varde Asylselskab« til asyl for mindre børn af ubemidlede forældre i Varde by og på dens grund, den hende tilhørende i Varde kjøbstad, på Storegade, beliggende ejendom matr.-nr. 152b Varde kjøbstads bygrund af hartkorn 2 fdk. ½ album med påstående bygninger med mur- og nagelfast tilbehør og øvrige rette tiliggende og tilhørende i enhver henseende bl.a. på vilkår, at ejendommen med tilbehør anvendes i velgørende øjemed helst til fribolig for fattige folk »når Asylselskabets virksomhed enten af mangel på bidrag til asylens beståen eller på grund af uvilje hos beboerne til at benytte asyllet eller af no gensomhelst anden grund skulde være standset i to på hinanden følgende år«.

Da det nu på grund af såvel mangel på tilslutning med hensyn til asyllets benyttelse som på bidrag til dets drift på en

generalforsamling i Asylselskabet afholdt den 25. august 1911 er besluttet at standse dets virksomhed den 1. februar 1912, og der ingen udsigt er til, at en sådan virksomhed kan kaldes til live påny indenfor nogen overskuelig fremtid, samt da fornævnte ejendom, når asylbestyrelsen opløses til fornævnte dag på en måde vil stå herreløs og savne midlerne til skatter og afgifter og til vedligeholdelse, så har undertegnede asylbestyrelse med tak og påskønnelse modtaget et af stamhusbesidderinde frk. I. K. Rosenørn Teilmann fremsat tilbud og forslag, hvorefter hun, når ejendommen overgår til en stiftelse med det formål at tjene til fribolig for ubemidlede enker efter eller ugifte døtre af landmænd og præster i Ribe amt, fortrinsvis Skads herred, er villig til at lade ejendommen indrette, forhuset med sidefløj i 3 lejligheder og bagbygningen i 1 lejlighed og afholde udgifterne derved samt indenfor det nedenfor nævnte åremål at afholde udgifterne ved sædvanlig vedligeholdelse af ejendommen samt til skatter og alle andre af ejendommen gående afgifter mod at hun får ret til, så længe hun lever, at bortgive og til i det hele at administrere stiftelsen.

I henhold hertil overdrager og tilskøder underskrevne asylbestyrelse under forventning af indenrigsministeriets godkendelse af nedenstående fundats, herved ejendommen, når fundatsen er konfirmeret, og opretter herved efter samråd og i fuld forståelse med frk. I. K. Rosenørn Teilmann følgende

FUNDATS
for omhandlede stiftelse.

1.

Stiftelsen bærer navn af »Den Rosenørnske Legatstiftelse«, og dens formål er at yde fribolig til ældre, ubemidlede enker eller ugifte døtre efter mænd, der i en længere årrække have været ejere eller forpagtere af større landejendomme i Ribe amt, fortrinsvis Skads herred, dog kan undtagelsesvis fribolig

-evt. legatportion jfr. nedenfor - tildeles en ældre ubemidlet enke eller ugift kvinde, der i de sidste 5 år har haft uafbrudt ophold i Varde by, selv om vedkommende ikke opfylder de fornævnte særlige betingelser.

2.

Ejendommens forhus med sidefløj indrettes til 3 friboliger og baghuset til 1 fribolig. Hver af de førstnævnte 3 lejligheder tildeles een enke - med eller uden børn - eller een ugift kvinde med den i post 1 nærmere givne betegnelse, dog er intet til hinder for, at een kan tilstås tvende ugifte søstre eller kvinder uden børn, således at de bo sammen, når de herom kunne forenes.

Den til ejendommen hørende have er til fælles afbenyttelse for beboerne i førstnævnte 3 lejligheder, dog at der efter bestyrelsens anvisning, om det ønskes, tildeles hver af disse 3 lejligheder et mindre stykke til urter eller blomster.

Lejligheden i baghuset kan efter nærmere overenskomst med vedkommende tildeles en ældre mandsperson - gift eller ugift - til fribolig, mod at han herfor påtager sig renholdelse af gade, gårdsplads, retirader, askerum etc. samt renholdelsen af gangene i haven.

3.

De i stiftelsen optagne personer må ikke have nydt fattig- eller alderdomsunderstøttelse eller ved dom være bleven kendt skyldige i en den offentlige mening vanærende handling, ligesom friboligen, der ordentligvis gælder for vedkommendes livstid, mistes, når een af disse eventualiteter måtte indtræde, eller vedkommende opnår væsentlig forbedrede livsvilkår, indtræder i ægteskab eller fører usædeligt levned. I øvrigt ville stiftelsens beboere have at efterkomme de af bestyrelsen givne regler for god ordens overholdelse i stiftelsen, og overtræder nogen af beboerne disse regler eller overhovedet grovelig krænker den fred, orden og sømmelighed, der bør herske i stiftelsen, er bestyrelsen, hvis skøn ene er afgørende i

så henseende, berettiget til, om den anser det for rigtigt, at fratage vedkommende sin fribolig.

Boligerne må alene benyttes til beboelse, navnlig må der ikke i samme drives nogen næringsvirksomhed, som kan påføre bygningerne skade eller som med støj, urenlighed eller på anden måde kan forulempe de øvrige beboere. Uden særlig tilladelse af bestyrelsen må ingen af friboligens beboere tage personer, der ikke i egenskab af tyende eller børn hører til vedkommende husstand, til huse hos sig.

4.

Når en fribolig er ledig, skal der derom ske offentlig bekendtgørelse på den måde, bestyrelsen finder formålstjenlig.

5.

Stiftelsen tilligemed de midler, der måtte blive tillagt den, bestyres uden vederlag af en bestyrelse, bestående af besidderen af stamhuset Nørholm, byfogden i Varde kjøbstad og provsten i Skads herred, således at byfogden i Varde er formand i bestyrelsen.

6.

For et tidsrum af 30 år fra 1. februar 1912 at regne forpligter stamhusbesidderinde frk. I. K. Rosenørn Teilmann sig og efterfølgende besiddere af stamhuset Nørholm til at besørge og bekoste ejendommens sædvanlige vedligeholdelse såvel indvendig som udvendig, at udrede alle af ejendommen gående skatter og afgifter og i øvrigt afholde enhver stiftelsen vedrørende udgift.

Skulde der ved udløbet af førnævnte tidsrum af 30 år fra 1. februar 1912 ikke være tilflydt stiftelsen midler, således at den for eftertiden vil være i stand til at vedligeholde sig selv samt udrede alle skatter og afgifter, sælges ejendommen, og den derved indvundne kapital vil da af bestyrelsen være at frugtbar gøre som legatkapital på betryggende måde efter reglerne for udlån af umyndiges eller andres under offentlig til-

syn stående midler. Legatet skal da benævnes »Det Rosenørnske Legat«.

7.

Den årlige rente af legatkapitalen efter at administrationsudgifterne ere afholdte deles i flest mulige portioner à 200 kr. Beløb, der ikke måtte være deleligt med 200 kr., uddeles som en særlig legatportion.

Ved ejendommens bortsalg og friboligens ophør skal dog den fulde legatkapital - efter fradrag af administrationsudgifterne - tilfalde de i de 3 lejligheder i forhuset med sidefløj værende beboere med $1/3$ til hver lejlighed, således at portionen, hvis lejligheden f.eks. var beboet af 2 søstre, da vil tilfalde dem i forening med det fulde beløb til den længstlevendes død.

Legatportionerne uddeles med halvdelen i 11. juni og halvdelen i 11. december termin.

Bliver en legatportion ledig ved dødsfald eller på anden måde, sker bekendtgørelse herom som i post 4 bestemt.

8.

Sålænge den nuværende stamhusbesidderinde frøken I. K. Rosenørn Teilmann er i live, skal hun være eneberettiget til at bortgive de i ejendommen indrettede friboliger samt i det hele til at administrere stiftelsen og er ved bortgivelsen af friboligerne ikke bunden ved fundatsens bestemmelser og har ingen pligt til regnskabsaflæggelse, dog at der selvfølgelig ikke må påføres stiftelsen nogen gæld.

9.

Når frøken I. K. Rosenørn Teilmann ikke længere administrerer stiftelsen, aflægger bestyrelsen årligt regnskab, der inden passende frist efter regnskabsårets slutning afgives til Varde byråd til revision og decision. Over bestyrelsens handlinger og beslutninger føres en protokol.

10.

Forandringer i og tillæg til denne fundats kunne kun foretages, når de vedtages af bestyrelsen med eenstemmighed, biliges af byrådet og erholder allerhøjeste konfirmation.

Varde, den 27. februar 1912.

I. K. Rosenørn Teilmann.

I bestyrelsen for Varde Asylselskab.

<i>O. Lohse.</i>	<i>Marie Feddersen.</i>	<i>Bertha Poulsen.</i>
<i>Cecilie Lasson.</i>	<i>J.F. Lasson.</i>	<i>Annette Hattensen.</i>
	<i>C. V. Rathien.</i>	

Hvem der boede i Legatstiftelsens friboliger efter 1922, kan vi se i skattelisterne. Før den tid opførtes skatteydernes navne alfabetisk og uden boligangivelse. Men det er oplyst, at de 3 lejligheder i Storegade 18 i en længere årrække beboedes af frøken Olga Bloch og frøken Julie Debel samt af frøken Otilie Sørensen, kontorassistent (på politikontoret).

I friboligen i baghuset boede en halv snes år fhv. brøndgraver og retsvidne Mads Jørgensen og hustru.

Omkring 1923 overtages Olga Blochs lejlighed af Christine Lindberg, enke efter vejassistent E. Nielsen. Hun var invalid, men et glad og taknemmeligt menneske.

Efter hendes død overtog sønnen, senere landsarkivar cand. mag. Carl Lindberg Nielsen, hendes lejlighed og boede her 1930-33, da han var ansat ved Varde kommunale skolevæsen og ved handelsskolen.

Mads Jørgensens afløser som »gårdmand« var fhv. landmand J. Chr. Christensen.

Legatbestyrelsen bestod i 1932 af borgmester Niels Jensen, Varde, provst Tetens, Hodde, og baron F. M. Rosenørn-Lehn, Nørholm, som repræsenteredes ved godsforvalter Mengel.

Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet ønskede

Huset, som herredsfoged C. P. T. Rosenørn lod opføre i 1853, havde fine murbuer i gavlene og fire hjørneskorstene, der iflg. bygningskommissionens forhandlingsprotokol udstyredes med såkaldte »russiske skorstenstør«. På et ældre fotografi ses i gavlen opslåede havedøre, hvorigennem der var adgang til den usædvanlig store have, der mod øst grænsede op til Arnbjerg.

da at købe ejendommen, mtr.-nr. 152b og tilbød 22.000 kr. Bestyrelsen modtog tilbuddet.

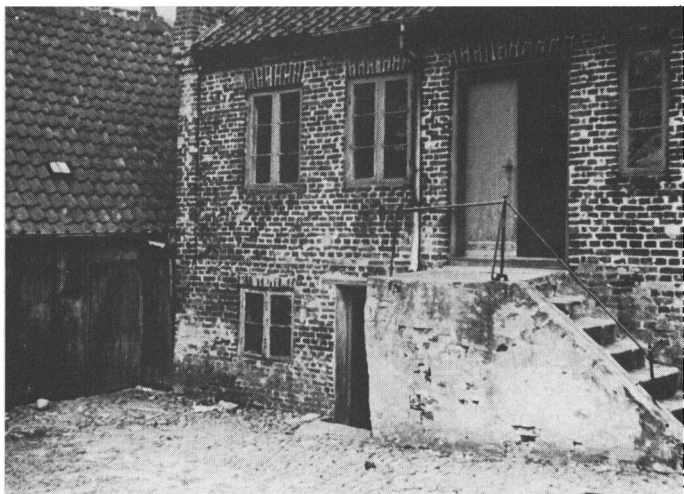
Ejeren af Nørholm havde iflg. fundatsens punkt 6 forpligtelse til at afholde alle udgifter vedrørende stiftelsens vedligeholdelse indtil år 1942, og baronen tilbød en afløsningssum på 5.500 kr. for denne forpligtelse.

Ved skøde, tinglæst den 18. maj 1933, overdroges nu ejendommen Storegade nr. 18, til Generaldirektoratet for post-og telegrafvæsenet.

15. december 1933 besluttede legatbestyrelsen at købe kreditforeningsobligationer for de ca. 23.000 kr., der var tilbage, når omkostningerne ved ejendomshandelen var udredt.

Der skulle nu indkaldes ansøgninger om legatportioner à 200 kr. både for året 1933 og 1934.

»Det Rosenørnske Legat« er nu 45 år gammelt. I året 1977 uddeltes der 5 legatportioner à 200 kr..

Bygningen, der har trappe op til stueetagen, kaldes ved brandtaksationen 1857 »et 7 fag hus i baggården eller hæven med kælder under 3 fag til bade- og vaskehus«. Til venstre på billedet ses en del af et tværhus på 8 fag med gennemkørselsport til den bagved liggende gårdsplads mellem tværhuset og det parallelt dermed liggende 13 fag lange forhus ud til Skovbogade.

Flere af Vardes postmestre havde postekspedition i deres private ejendom. Således også førnævnte købmand Hans Wolff Øllgaard, der forbyggede sig efter den Kampmannske gårds brand og måtte gå fra gård og forretning. Han blev byskriver i 1788, og i 1798 fik han også postmesterembedet, som han beklædte i 38 år, med kontor i Kræmmergade, vistnok hvor Sparekassen nu ligger.

Hans efterfølger, Peder Rostrup, (postmester 1836-65), ejede som nævnt Postgården i Skovbogade, men Andreas Nicolaus Rohlf, postmester 1865-1905, lejede sig ind ikke mindre end 3 forskellige steder.

Der gættes på, at han til at begynde med lejede sig ind i Rostrups postgård. Siden flyttede han op øverst i Skovbogade. I en avisannonce 1887 reklamerer sadelmager Jensen, mtr.-nr. 277, (Storegade 68) for et udsalg i sin gård, som er

»ved siden af posthuset«, og det tør antages, at postekspeditionen har været i nuværende Storegade 70.

Men ved folketællingen 1890 bor han det tredje sted, i en ejendom tilhørende avlsbruger Niels Bertram Jensen, Storegade 64, i dag ejet af KFUK.

Fra april flyttedag 1899 havde postvæsenet til huse i lejede lokaler i Torvegade 3, og her var Rohlfs postmester de sidste 6 år af sin embedstid. Han afløstes af postmester Asmussen, der efter 19 års tjeneste døde i april 1924. Allerede 1. juni samme år indsattes Peder Christensen i embedet.

Telegraftjenesten i Varde blev i 1916 udskilt fra postkontoret, og telegrafstationen fik lokaler i den Kampmannske gård, indtil man igen sammensluttede post- og telegrafvæsenet i Torvegade i året 1927.

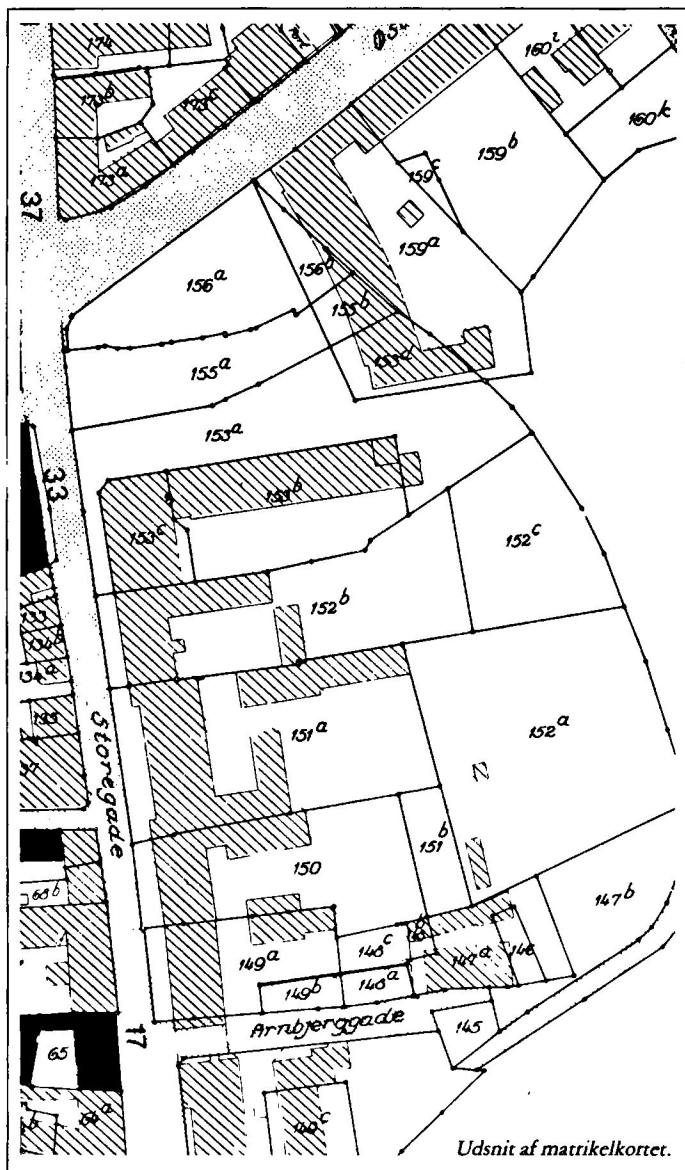
Lokaliteterne her var nu blevet for trange, og der lagdes planer om et nyt posthus. Rigsdagen bevilgede på finansloven for 1932-33, 110.000 kr. til en ny post- og telegrafbygning i Varde. Og i forsommeren 1933 afholdtes licitation over dele af arbejderne ved opførelsen af denne.

»Vestkysten« for 1. oktober 1934 har referat af indvielsen af det nye posthus i Varde. Til stede var generalpostdirektør Mondrup, og de indbudte gæster samledes med personalet i ekspeditionslokalet for siden under postmester Christensens ledelse af foretage en rundgang i den smukke og velindrettede bygning. Den parklignende have blev også beundret.

Senere samledes man foran posthuset, og generalpostdirektøren gav ordre til at hejse flaget, hvorefter overpostbud Duus langsomt lod Dannebrog gå til tops under afsyngelsen af 1. vers af »Der er et yndigt land«. Og der udbragtes et »Danmark leve«.

Ved indvielsesfestligheden gav Mondrup oplysninger om, hvilke håndværkere der havde medvirket ved opførelsen af huset efter tegninger af kgl. bygningsinspektør Norn, Horsens.

Borgmester Niels Jensen udtalte, at det var ham en glæde,

*Gårde på Skovbogades østre side fra Arnbjerggade
til Østergade.*

<i>Brandforsikringsnr. fra 1847 og 1857, matrikelnumre fra 1880-erne</i>	<i>Nogle ejernavne</i>	<i>Ejer ved ejendoms- vurderingen 1904</i>
Gård nr. 118, 119, nr. 69, mtr.-nr. 156 Søren Thomsens købmandsgård	T. C. Vindfeld Hjalmar Bjelke Chr. Lyngbye	T. C. Vindfeld
Gård nr. 120, nr. 42, mtr.-nr. 155 »Den gamle boglade«	Th. Clausen L. Clausen N. O. M. Nielsen P. Winther	N. O. M. Nielsen
Gård nr. 123, nr. 41, mtr.-nr. 154 Postgården	C. H. Friedel P. Rostrup P. Tarp	P. Tarp
Gård nr. 124, nr. 40, mtr.-nr. 153 Murtfeldts gård	Jens Beck Isak Cohn Rud. Murtfeldt Reck Thomsen	Johs. Feddersen
Gård nr. 126, nr. 38, mtr.-nr. 152 Asylgården	Eweler Monrad Landt Axel Rosenørn	Varde Asylselskab
Gård nr. 127, nr. 37, mtr.-nr. 151 Byfogedgården	Wedel-Heinen Quistgaard Stephensen Bagger	I. N. Iversen
Gård nr. 130, nr. 36, mtr.-nr. 150 Kobbersmedemesterens gård	Gotfredsen	C. M. Christrup
Gård nr. 134, nr. 28, 29, mtr.-nr. 149 Tranbergs brænderigård	Fred. Westesen Jørgen Tranberg A. P. Tranberg	Clara Nejdhardt

Gade- nr.	Ejer i 1928	Ejendoms- overdragelser	Nugældende gadenr. Storegade	Ejer
26	skomager A. Svendsen	A. Madsen til Varde kommune 1936	Varde	
24	fhv. boghandler P. Winther	P. Winther til Varde kommune 1948	kommunes anlæg	
22	drejer H. Blinkenberg	Chr. Blinkenberg til Varde kommune 1950	»Skansen»	
20	købmand Th. Thorbøll	Thorbøll til Varde kommune 1942	26	Bolig A/S Centrum
18	Den Rosenørnske Legatstiftelse	Legatstiftelsen til general- dir. på 152b 1933 Rosenørn-Lehn til general- dir. på 152a 1933	24	Post- og telegraf- væsenet
16	læderhandler Niels Pallesen	Kirsten Pallesen til et konsortium 1958	20	Borgerligt Soc. Bolig- selskab A/S
14	skræder M. Hansen	M. Hansen til KFUM 1945	18	KFUMs soc. arbejde i Danmark
12	skotøjshandler C. P. Pallesen	Bonde Larsen til Ejendoms A/S mtr.-nr. 149, 1958	14	Ejendoms A/S Mtr.-nr. 149

at det lykkedes postmester Christensen og ham at finde denne plads og at få købet af Legatstiftelsen accepteret. For øvrigt var der tradition for, at på dette sted var der embedsbolig, idet herredsfoged Rosenørn boede her i en lang årrække.

Angående den »parklignende have« kan det oplyses, at baron F. M. Rosenørn-Lehn, som efter frøken Rosenørn Teilmanns død i 1929 overtog hendes haveparcel, solgte den til Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet, der fik skødet på den tinglyst samme dato som skødet på Legatstiftelsen, 18. maj 1933.

I 1949 købte Varde kommune den omtalte have, mtr.-nr. 152a, samt et stykke af posthusgrunden, mtr.-nr. 152c, af generaldirektoratet, og på disse arealer anlagdes parkeringspladserne mellem posthuset og Arnbjerg.

Posthuset i Storegade skal afløses af et nyt og større posthus ved siden af jernbanestationen. Arbejdet er godt i gang, og man skal efter planen være klar til indflytning 1. februar 1979.

Til slut skal meldes om et andet byggearbejde. Der vil med tiden i Mini-byen i Arnbjerg blive opstillet en model af Asylgården i 1/10 størrelse. Foreløbig har minihåndværkerne i Soldaterhjemmets kælder bygget den nordlige fløj af gården, et baghus, som herredsfoged C. P. T. Rosenørn i 1853 lod opføre ud mod Arnbjerg, og dette bygningsværk bragtes sammen med 2 andre på plads i Minibyen i maj 1978.

Evald Larsen, født 1904, lærer ved Sct. Jacobi skole 1940-1972. Elme Allé 1, Varde. Har skrevet »Varde har en kirke, Sct. Jacobi, tilforn endnu een, Sct. Nicolai« samt byhistoriske artikler, bl. a. »Organister i Varde gennem 200 år«.